

ลอบสังหารเสด็จสวรรคต เมื่อปี 2546 การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่ายก็ลดน้อยลง โดยมากจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ

เครือข่ายปฏิรูปการศึกษานครขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น

จากการที่เทศบาลนครขอนแก่นได้จัดทำโครงการ เมืองน่าอยู่ ในปี พ.ศ. 2542 วิธีการโดยสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนหลายภาคส่วน ด้วยกระบวนการ A-I-C มีกลุ่มครู อาจารย์จากโรงเรียนในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ทั้งระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา จากหลาย ๆ โรงเรียน คือ โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง โรงเรียนเทศบาลหนองคู โรงเรียนเทศบาลบ้านคูม โรงเรียนเทศบาลหนองใหญ่ โรงเรียนเทศบาลสีฐาน โรงเรียนเทศบาลสามเหลี่ยม โรงเรียนเทศบาลหนองแวง โรงเรียนเทศบาลโนนทัน โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก โรงเรียนเทศบาลหนองวัด โรงเรียนกัลยาณวัตร โรงเรียนขามแก่นนคร โรงเรียนแก่นนคร โรงเรียนท่าพระ โรงเรียนมิ่งเมือง โรงเรียนขอนแก่นพัฒนาเด็ก โรงเรียนฮั่วเคี้ยว และวิทยาลัยเทคนิค

หลังจากกลุ่มครู อาจารย์ได้เสร็จสิ้นจากการร่วมกิจกรรมโครงการเมืองน่าอยู่แล้ว ก็ได้รวมตัวกันขึ้น ซึ่งในระยะแรกมีองค์กรพัฒนาเอกชนช่วยเหลือในการประสานงานและดำเนินการให้มีการรวมตัวกันเป็น เครือข่ายครูนครขอนแก่น มีเครือข่ายครูสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นแกนนำ กิจกรรมของเครือข่ายจะมุ่งเน้นไปในเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของการศึกษาหลักสูตรการศึกษา ความต้องการที่จะให้เด็กนักเรียนได้ศึกษาล่าเรียนแบบบูรณาการ ไม่จำกัดเฉพาะในหลักสูตรการศึกษา หรือเพียงแคในห้องเรียน

เมื่อเครือข่ายได้ดำเนินกิจกรรมมาได้ประมาณ 1 ปี ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลไทยกับกระแสความต้องการที่จะปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศ ในปี 2543 เครือข่ายครูสิ่งแวดล้อมศึกษาซึ่งเป็นแกนนำของเครือข่ายครูนครขอนแก่นได้ไปศึกษาดูงานที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยในการไปศึกษาดูงานครั้งนั้นกลุ่มแกนนำของเครือข่ายครูสิ่งแวดล้อมศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและเห็นควรว่าเครือข่ายครูนครขอนแก่นจะต้องมีบทบาท และมีความเคลื่อนไหวที่ชัดเจน จึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็น เครือข่ายปฏิรูปการศึกษานครขอนแก่น

กิจกรรมลำดับแรก ๆ ของเครือข่ายคือ การสืบค้นพิพิธภัณฑสถานเมือง การจัดทำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยการบูรณาการปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะ น้ำเสีย ชุมชนแออัด ผล

พวงของการพัฒนา สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กนักเรียน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ที่เน้นศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีในท้องถิ่น อันดีงาม สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนมีสำนึกรักท้องถิ่น มีการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน และ ชุมชน โดยการที่นักเรียนได้ลงไปศึกษาพื้นที่ในชุมชน เรียนรู้จากชาวบ้านอย่างจริงจังในวิถีชีวิต การดำรงประกอบอาชีพ การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องความสำคัญต่าง ๆ ของสมุนไพร วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและมีคุณค่าของชุมชน เด็กนักเรียนได้เห็นวิถีการดำเนินชีวิตและกระบวนการทำงานของชาวบ้านเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับบทเรียนในห้องเรียน โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนนี้องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นหน่วยงานที่ช่วยในการดำเนินการหลักเพื่อให้เกิดกิจกรรม

เมื่อระยะเวลาผ่านไป สมาชิกของเครือข่ายหลายคนต่างมีภารกิจในหน้าที่การงานประจำ อีกทั้งข้อจำกัดในเงื่อนไขของผู้บริหารแต่ละโรงเรียนในการที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ครู-อาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเหมือนดังครั้งแรกที่เริ่มรวมกลุ่มกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินงานของเครือข่าย ประกอบกับในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกยังจะต้องอิงกับนโยบายของโรงเรียนที่ตนสังกัดอยู่ กิจกรรมหลังจากนั้นจึงมีความหลากหลายเช่น บางท่านสนใจในเรื่องประวัติศาสตร์เมือง ก็จะดำเนินกิจกรรมในเรื่องของประวัติศาสตร์เมือง หรือบางท่านสนใจในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ก็จะดำเนินกิจกรรมในเรื่องการทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยทั้งนี้ปัจจัยสำคัญคือแรงสนับสนุนและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดว่าต้องการมุ่งเน้นในเรื่องใด

แม้จะประสบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ บ้าง เครือข่ายยังคงมีกิจกรรมร่วมกันแม้จะไม่บ่อยนัก และได้พัฒนาการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายเป็น *มูลนิธิปฏิรูปการเรียนรู้นครขอนแก่น* โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งยังคงดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ มีแกนนำเป็นผู้ประสานการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามโอกาสและวาระ

งานด้านการมีส่วนร่วม โรงพยาบาลศูนย์จังหวัดขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น

จากการที่คณะรัฐมนตรีในสมัย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่นซึ่งเป็น 1 ในจำนวนทั้งหมด 6 โรงพยาบาลทั่วประเทศ ต้องปรับกลไกการบริหารงานตามพระราชบัญญัติ องค์กรมหาชน พ.ศ. 2542 ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลฯจึงได้สร้างความเตรียมพร้อมขององค์กรและบุคลากร พร้อม ๆ กับสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงพยาบาลกับชุมชน โดยการเชิญชวนกลุ่ม ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาเชื่อมชมระบบการบริหารจัดการ การรักษาพยาบาล และกิจการด้านอื่น ๆ ของ

โรงพยาบาล เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงพยาบาล และเครือข่าย ผู้เข้ามาเยี่ยมชมกิจการของโรงพยาบาลจากภายนอก

จากกิจกรรมดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรของโรงพยาบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อนำมาดำเนินกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงพยาบาลและชุมชน โดยได้รับงบประมาณในปี 2543 จาก European Union (EU) เพื่อนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงพยาบาล และเพื่อสร้างการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงานของโรงพยาบาล เพื่อความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการทำงานของโรงพยาบาล รองรับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้โรงพยาบาลออกนอกกรอบ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ปรับกลยุทธ์การทำงานแนวรุกโดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน กลุ่ม เครือข่ายต่าง ๆ เร่งสร้างประสิทธิภาพนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ให้ประชาชนเข้าถึงระบบสุขภาพพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนเพื่อการป้องกันการเจ็บป่วยมากกว่าการให้การรักษาผู้เจ็บป่วย มีการตั้งคณะกรรมการทำงานด้านสุขภาพในชุมชน ซึ่งได้สร้างความร่วมมือในการทำงานระหว่างโรงพยาบาลกับชุมชนนับแต่นั้นเป็นต้นมา

เครือข่ายประชาชนต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน จังหวัดขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น

ในช่วงต้นปี 2545 มีข่าวจากสื่อมวลชนเสนอข่าวว่า ตัวช่วย ทำพิษที่จังหวัดขอนแก่น โดยปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการแย่งชิงผลประโยชน์จากส่วยระหว่างกลุ่มผู้มีสืบบางกลุ่มในการเรียกร้องผลประโยชน์จากสถานบันเทิงภายในจังหวัดที่ไม่สามารถแบ่งปันผลประโยชน์ได้ลงตัว ก่อให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มผู้เรียกร้องส่วย สื่อมวลชนหลาย ๆ แขนงได้วิเคราะห์เจาะลึก การนำเสนอข่าวเรื่องส่วยในหลายแง่มุม และเรียกร้องให้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งกลุ่มบุคคลหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ บางองค์กร เห็นว่าการเสนอข่าวในปัญหาเรื่องดังกล่าวจะทำให้เสียภาพพจน์ของจังหวัดได้ จึงขอร้องให้ยุติการนำเสนอข่าวเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยมีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งเป็นผู้ไกล่เกลี่ยขอให้ผู้ที่ขัดแย้งกันได้เลิกรากันแล้วหันหน้าจับมือกันเพื่อยุติปัญหาทั้งหมด

แม้จะได้มีการขอร้องให้ยุติการนำเสนอข่าว แต่สภาพปัญหายังคงอยู่ จึงมีกลุ่มนักวิชาการ และประชาชนหลายภาคส่วนเห็นว่า น่าที่จะได้มีการตรวจสอบให้เกิดความกระจ่างในข้อเท็จจริง จึงได้มีการจัดเวทีเสวนาเรื่อง ส่วย เมื่อเดือนพฤษภาคม 2545 ณ ห้องประชุมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีแกนนำของ P-NET จังหวัดขอนแก่น ซึ่ง P-NET คือ

องค์กรภาคประชาชนเพื่อการตรวจสอบการเลือกตั้ง เกิดขึ้นภายหลังจากการที่ประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศหลังจากนั้น โดยในการเลือกตั้งครั้งนั้น ได้มีคณะบุคคลรวมตัวกันเพื่อการตรวจสอบการเลือกตั้งให้เกิดความยุติธรรม มีความโปร่งใส โดยใช้ชื่อว่า เครือข่ายประชาชนตรวจสอบการเลือกตั้ง (P-NET) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการตรวจสอบการเลือกตั้ง สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับจังหวัด โดยในจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายของ P-NET ได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบการเลือกตั้งให้เกิดความสุจริตและโปร่งใส มาโดยตลอด ซึ่งแกนนำ P-NET จังหวัดขอนแก่นได้ประสานงานเรียนเชิญผู้แทนจากหลายภาคส่วน ทั้งนายควม อาจารย์ นักวิชาการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้ทำงานด้านสื่อวิทยุ องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนทั่วไป ได้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การนำเสนอทางออกของการแก้ปัญหาที่เห็นร่วมกันว่าจะต้องมีหน่วยงาน หรือ องค์กร เพื่อเคลื่อนไหวและตรวจสอบในเรื่องดังกล่าวต่อไป จึงได้ก่อตั้ง เครือข่ายประชาชนต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบทุกระดับ สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมให้คนไทยมีจริยธรรม คุณธรรม รังเกียจการทุจริตและการประพฤติมิชอบ ให้ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ส่งเสริมยกย่องบุคคลและองค์กร ที่มีความซื่อสัตย์และโปร่งใส มีการเลือกตั้งคณะกรรมการด้วยการเสนอชื่อและเห็นชอบของผู้ที่ร่วมอยู่ในเวที ได้คณะกรรมการทั้งสิ้น 19 คน ประกอบด้วย ประธาน 1 คน รองประธาน 4 คน เลขานุการและรองเลขานุการ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายข้อมูลข่าวสาร เวิร์กช็อป และกรรมการ หลังจากนั้น เครือข่ายได้สร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเครือข่ายประชาชนต่อต้านทุจริตคอร์รัปชันในระดับชาติพร้อม ๆ กับอีกหลายจังหวัด

ในการดำเนินการระยะแรกของเครือข่าย คือเปิดรับสมัครสมาชิกจากบุคคลทั่วไปโดยไม่เสียค่าสมัคร มีผู้สนใจประกอบด้วยบุคคลทั่วไปและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ สมัครสมาชิกกว่า 300 ราย พร้อมกันนั้นได้เปิดศูนย์ทำการรับข้อร้องเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความเคลื่อนไหวเชิงรุกในการขยายเครือข่ายฯ ไปสู่พื้นที่ระดับอำเภอ ที่อำเภอบ้านไผ่ อำเภอ น้ำพอง อำเภอชุมแพ และอำเภอพระยืน มีกระบวนการทำงานหลังจากได้รับข้อร้องเรียนก็จะทำการตรวจสอบ สืบค้น หาข้อมูล สรุปผล แล้วนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือ หากเป็นกรณีเกี่ยวพันและเชื่อมโยงเป็นวงกว้าง หรือระดับประเทศส่งไปยังเครือข่ายระดับชาติให้ดำเนินการต่อไป

บทที่ 4

การปฏิบัติการสร้างรูปแบบแนวทางการมีส่วนร่วม ในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่นกับกระแสความเคลื่อนไหว

ประชาคมจังหวัดขอนแก่น มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกเชื่อมประสานความร่วมมือให้เกิดเวทีระดมความคิดเห็น และสะท้อนปัญหาาร่วมกัน การหาทางออกเพื่อช่วยกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมต่างๆตามที่สมาชิกส่วนใหญ่สนใจ เช่น การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามสถานการณ์ปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ของสังคม ในการปฏิบัติการ หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาคมต่างมีประเด็นและเป้าหมาย ในบทนี้จะเสนอการปฏิบัติการสร้างรูปแบบแนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่นกับกระแสความเคลื่อนไหวว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นแต่ละครั้งมีประเด็นและเป้าหมายอะไร ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมคือใคร มีแรงจูงใจอะไรที่สำคัญให้เกิดความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ แล้วเกิดผลที่ตามมาเป็นอย่างไร

ครั้งที่ 1 การจัดประชุมร่วมกับชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน

ในการประชุมครั้งนี้ได้มีคณะกรรมการของชมรมและสมาชิกชมรมร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลที่ได้จากการพูดคุยกันในประเด็นที่สำคัญที่ชมรมมีความต้องการมีส่วนร่วมกับหลาย ๆ เครือข่ายเพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิกในหลาย ๆ ประเด็น โดยในปี 2543 แกนนำของชมรมได้เข้าร่วมเชื่อมชมกิจการ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่นด้วยความร่วมมือในการประสานงานจากองค์กรพัฒนาเอกชน ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ทางโรงพยาบาลต้องการ ซึ่งผลที่ตามมาคือการแลกเปลี่ยนที่จะเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายกับโรงพยาบาล โดยโรงพยาบาลได้ลงพื้นที่เยี่ยมเยียน ตรวจสอบดูแลสุขภาพของสมาชิกชมรมในรูปแบบชุมชนสัมพันธ์ การให้ความรู้ในเรื่องการดูแลรักษาและสร้างเสริมระบบสุขภาพ การทดลองปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับ ในขณะเดียวกัน ประเด็นเรื่องเศรษฐกิจชุมชน การพึ่งพาตนเองของชุมชน เป็นแนวทางการดำเนินงานและเป้าหมายของชมรม ที่ได้ก่อให้เกิดกิจกรรมการก่อสร้างบ้านดิน ที่ได้สร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำไปสู่การสร้างบ้านดิน ณ โรงเรียนขามแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น โดยมีพื้นฐานเดียวกันจากที่ว่า การมีส่วนร่วม อีกทั้งการตั้งโรงสีข้าวที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่นในการเป็นสถานที่รับซื้อข้าวสารที่สีได้จากโรงสีข้าว

ในขณะที่ประเด็นการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน แรงจูงใจกับการเข้าไปร่วมในกิจกรรมเนื่องจากการที่ชมรมได้รับผลกระทบด้านมลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ อีกทั้งปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องค่าชดเชยโดยการแจกข้าว ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาก็ยังคงไม่ได้รับการแก้ไข สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญ และเป็นแรงจูงใจของชมรมที่ต้องการเข้าร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ

ผลที่ได้รับจากการที่ชมรมได้มีส่วนร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ นำไปสู่แนวทางการดำเนินงานของชมรมในปัจจุบันนี้ภายใต้ยุทธศาสตร์การพึ่งพาตนเองกับการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรมในวัฒนธรรมของอีสานที่มีฐานทางการเกษตร ต้องมี วัว ควาย ทำไร่ ทำนา อย่างตามกระแสนิยม

ครั้งที่ 2 เครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น

ในการประชุมร่วมกับเครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น พบว่าเครือข่ายได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของสมาชิก ในขณะเดียวกัน ผลกระทบจากนโยบายกองทุนเงินล้านของรัฐบาล ได้ส่งผลให้เครือข่ายวางแผนการจัดการสวัสดิการของสมาชิก แต่เครือข่ายยังคงให้ความสำคัญกับการให้สินเชื่ โดยการจัดตั้งสินเชื่อเครือข่ายชุมชนนครเมืองขอนแก่น ในขณะเดียวกันมีการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการทำงาน คือ การตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียง FM 102 MHz เป็นสถานีวิทยุชุมชนของเครือข่ายที่ให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการจัดทำรายการ เสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตนเอง

ครั้งที่ 3 การจัดเวทีเสวนาสังเคราะห์บทเรียน กระบวนการประชาสังคม ทางเลือกการจัดระเบียบสังคมในกระแสโลกาภิวัตน์

ในการจัดเวทีเสวนาครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจากหลากหลายกลุ่มอาชีพที่ต่างสนใจในบทบาทของประชาคมว่าจะเคลื่อนไหว (movement) อย่างไร ซึ่ง ส.นพ.ประเวศ วะสี และ ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ได้ร่วมในเวทีนี้ให้ข้อคิดเห็นและเป็นผลที่ตามมาหลังจากการจัดเวที คือ กิจกรรมต่าง ๆ จะสำเร็จลุล่วงได้ ในการร่วมมือกันทำงานของกลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่มนั้น สิ่งแรกที่ต้องปฏิบัติคือ ต้องมองในสิ่งที่ดี และชื่นชมกิจการ งานที่ดีของผู้อื่น ไม่ใช่เน้นปัญหาที่เป็นอุปสรรคที่จะทำงานร่วมกันเป็นสาระ

ครั้งที่ 4 เครือข่ายผู้บริโภควัดขอนแก่น

สิ่งสำคัญที่ได้จากการประชุมครั้งนี้ พบว่าเครือข่ายมีแรงจูงใจและแรงสนับสนุนจากส่วนกลาง ในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่และการผลักดันให้เกิดกฎหมายผู้บริโภค การสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายได้สร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในระบบหลักประกันสุขภาพ การจัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ แก้ไขปัญหา การประสานงานต่าง ๆ การใช้เครื่องมือเป็นสื่อทั้งวิทยุ สิ่งพิมพ์ มีผลที่ตามมาคือ การสร้างเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคชุมแพ (โรงพยาบาลชุมแพ) ชมรมอาสาสมัครเพื่อผู้บริโภคอำเภอชุมแพ การประสานความร่วมมือในเขตโรงเรียนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกภายในและเครือข่ายอื่นในการร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

ครั้งที่ 5 เครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในแต่ละปีจะมีกิจกรรมค่ายเด็ก 4 ภาค ที่เยาวชนจากภาคเหนือ ใต้ กลาง และอีสาน ทั้ง 4 ภาคได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนี้ ในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น สมาชิกต่างมีแรงจูงใจที่ต้องการได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน โดยผลที่เกิดขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมนั้น เครือข่ายสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานตามพื้นที่ได้ ซึ่งเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดขอนแก่น ได้เรียนรู้ถึงการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในปี 2539 การดำเนินกิจกรรมร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น ในการรณรงค์ในเรื่องขยะ การทำกิจกรรมบ้านดินร่วมกับชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน การทำงานร่วมกับเครือข่ายพลังงานยั่งยืน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักศึกษาแลกเปลี่ยนตามโครงการ CIEE (Council International Education Exchange) การร่วมงานกับเครือข่ายผู้บริโภควัดขอนแก่น เครือข่ายปฏิรูปการศึกษาในการเรียนรู้ และในปี 2543 ยังได้ขยายเครือข่ายพันธมิตรเพิ่มคือ โรงเรียนบ้านห้วยชัน และ โรงเรียนเทศบาลหนองคู

การที่ได้ลงมือปฏิบัติในการทำนุ้หมักชีวภาพ การจัดการขยะอย่างบูรณาการที่ร่วมกันวิเคราะห์ว่าขยะจากไหน และเราก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างขยะ แนวทางการแก้ไขปัญหาก็ต้องเริ่มจากที่ตัวเรา ในขณะที่ปัญหาน้ำพองเน่าเสีย ก็จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุ มีการศึกษาผลงานทางด้านวิชาการมาสนับสนุนและเป็นเครื่องมืออ้างอิงในการบูรณาการเพื่อการอนุรักษ์ลำน้ำพอง ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกได้เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายหรือ ร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ และได้เป็นฐานความคิดกับสมาชิกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไป

ครั้งที่ 6 ชมรมชาวบ้านอนุรักษ์ลำน้ำพอง

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับลำน้ำพอง การที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำพองเน่าเสีย เป็นประเด็นและแรงจูงใจในการทำงานของเครือข่าย และเป็นแรงกระตุ้นให้กลุ่มคนจากทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับลำน้ำพอง มีกิจกรรมที่ประชาคมได้ดำเนินการระดมความคิดเห็นในการหาทางออกให้กับปัญหาลำน้ำพองหลาย ๆ ครั้ง อีกทั้งยังมีอีกหลายหน่วยงานที่ได้จัดกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาน้ำพองอีกหลาย ๆ หน่วยงาน โดยชมรมจะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่และคอยเฝ้าระวังการป้องกันไม่ให้มีการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่ลำน้ำพอง แต่หลังจากที่แกนนำคนสำคัญของชมรมได้เสียชีวิตลง ความเคลื่อนไหวของชมรมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะประสานงานร่วมกับ ชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน เครือข่ายชาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมองค์การพัฒนาเอกชน และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 10 (ภาค 6 เดิม) เป็นครั้งคราว

ครั้งที่ 7 เครือข่ายปฏิรูปการศึกษาในการเรียนรู้

ประเด็นแนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาของไทย เป็นประเด็นที่สร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกเครือข่าย ที่มีเป้าหมายต้องการปฏิรูประบบการศึกษาในพื้นที่ การขยายฐานสมาชิกเชื่อมโยงกับกลุ่มครูในต่างจังหวัดในการสร้างกระแสการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเบื้องต้นมีผลที่เกิดขึ้นคือ การได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อหาแนวทางในการทำกิจกรรมการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ โดยนำครู นักเรียน ได้มีโอกาสไปเรียนรู้นอกโรงเรียน หรือ ไปยังโรงเรียนอื่น การบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน และการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้เพื่อชุมชนและท้องถิ่น อันเป็นประเด็นที่เครือข่ายกำหนดเป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน

ครั้งที่ 8 เครือข่ายปฏิรูประบบสุขภาพ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น

จากการที่โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ได้พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบสุขภาพ เป็นบริการเชิงรุกเข้าสู่ชุมชน การให้ประชาชนได้รู้รักษาสุขภาพก่อนเข้ารับการรักษา ยังโรงพยาบาล อันเป็นเป้าหมายและการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยจัดตั้งศูนย์สุขภาพ 4 มุมเมือง การออกหน่วยเคลื่อนที่ลงพื้นที่ปฏิบัติงานตามชุมชน หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เป้าหมายคือประชาชนที่มีโอกาสน้อยในการเข้าถึงระบบการรักษาสุขภาพ ผลที่ตามมาได้สร้างกระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงพยาบาลกับชุมชน เครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ ที่ได้ผนวกเอาแนวคิด แนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเข้าใน

วัตถุประสงค์การดำเนินงานด้วย ดังเช่นชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน เครือข่ายฟื้นฟูประชากร
สร้างสรรค์ เครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น

ครั้งที่ 9 เครือข่ายประชาชนต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน จังหวัดขอนแก่น

เครือข่ายมีกิจกรรม ที่สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการให้ความรู้ ให้ข้อมูลที่สำคัญที่
เกี่ยวข้องกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การเปิดศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ภาคประชาชน มีการใช้
เครื่องมือด้านสื่อ คือ การจัดรายการทางสถานีวิทยุ การเผยแพร่ความรู้กิจกรรมของเครือข่ายในการ
จัดนิทรรศการในงานเทศกาลไหมประจำปี จังหวัดขอนแก่น การรณรงค์สร้างสังคมที่ปลอดการ
ทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นหลังจากได้ก่อตั้งเครือข่าย ได้มีกิจกรรมการจัดตั้งเครือข่ายยุติธรรม
ชุมชน ที่เป็นเครือข่ายในระดับชุมชน คอยตรวจสอบปัญหาการทุจริตในระดับท้องถิ่น

ครั้งที่ 10 การจัดเวทีร่วมกับ เครือข่ายฟื้นฟูชุมชนสร้างสรรค์

ในการจัดเวทีร่วมกับ เครือข่ายฟื้นฟูชุมชนสร้างสรรค์ ประเด็นการมีส่วนร่วมเป็นสาเหตุ
จากการเรียกร้องสิทธิขอเช่าที่อยู่อาศัยจากการทางรถไฟ ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายสลัม 4 ภาค ใน
ขณะเดียวกันผลจากการดำเนินกิจกรรมได้สร้างพันธมิตรร่วมในแนวทางการเคลื่อนไหว และได้
ขยายพื้นที่การทำงานออกไปหลายประเด็น คือการพัฒนากระบวนการสุขภาพของชุมชนร่วมกับ
โรงพยาบาลศูนย์ แนวทางการพึ่งตนเองอย่างเช่นชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน

ครั้งที่ 11 การทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการประชาคมจังหวัดเชียงใหม่ - ขอนแก่น

สิ่งที่ต้องการจากการ ไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ เพื่อเรียนรู้การพัฒนาของ
ประชาคมจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาถึงรูปแบบการก่อเกิด การพัฒนา การดำเนินกิจกรรม โดยผลที่
ได้รับจากการแลกเปลี่ยนร่วมกันพบว่า ความคล้ายกันของการก่อเกิดเครือข่ายต่าง ๆ ตามประเด็น
และตามพื้นที่ พัฒนาการของประชาคมที่ได้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มาเป็นระยะหนึ่ง เมื่อมี
เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาสาธารณะ ไม่ได้แบ่งว่าเป็นปัญหาคณใดคนหนึ่งจะเกิดการรวมกลุ่มของหลาย
ภาคส่วน นักวิชาการ นักธุรกิจ นักการเมืองท้องถิ่น ชาวบ้าน ซึ่งกลุ่มคนที่มาร่วมด้วยกันนี้ต่างก็ได้
ดำเนินบทบาทในงานที่ตนเองทำอยู่ก่อนแล้ว แต่เมื่อมีปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต
ของคน ชุมชน เป็นวงกว้าง จึงได้ออกมารวมตัวกันเรียกร้องในความถูกต้อง มีองค์การพัฒนาเอกชน
ภาคเหนือเป็นแกนนำหลักในการประสานงาน มีกิจกรรม สภาวิียงพิงค์ ที่เป็นสภาประชาคมไว้ใช้

ตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐ ที่แตกต่างจากเวทีสภาเมืองของเทศบาลนครขอนแก่น ในเรื่องของกระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มจากการที่ประชาชนได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเปิดเวทีเสวนา การเชิญกลุ่มที่เกี่ยวข้องมานำเสนอข้อมูล แล้วขยายจำนวนผู้เกี่ยวข้องให้เข้าร่วมให้มากขึ้นเพื่อสร้างเป็นพลังสำหรับการเคลื่อนไหวภาคพลเมือง มีการใช้เครื่องมือทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ คือสำนักข่าวประชาธรรม วิทู และข้อมูลด้านวิชาการจากนักวิชาการในท้องถิ่น โดยถือหลักที่ว่าความยั่งยืนของประชาคม ต้องดูมุมมองแต่ละมิติของเครือข่าย องค์กรนั้น ๆ เป็นสำคัญ ต้องดูศักยภาพของแต่ละเครือข่ายแล้วทำให้ตรงตามนั้น คือ ทำในส่วนที่ตนเองจะทำให้ยั่งยืน ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การพบปะ พบเจอพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน แล้วผลที่ตามมาก็จะเกิดความยั่งยืนในประชาคม คือสิ่งที่ได้เรียนรู้ ซึ่งประชาคมจังหวัดขอนแก่นจะค้นหาแนวทางการดำเนินการต่อไป

ครั้งที่ 12 การจัดเวที บทบาทคนท้องถิ่นกับปัญหาสาธารณะ

เป้าหมายที่ต้องการ ในการจัดเวที บทบาทคนท้องถิ่นกับปัญหาสาธารณะ เป็นสิ่งที่คาดหวังว่าปัญหาน้ำพองเน่าเสียเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคนในจังหวัดขอนแก่น หรือปัญหาอื่น ๆ มีความสำคัญกว่าที่ควรจะเป็นปัญหาสาธารณะ มีผู้เข้าร่วมเวทีจากเครือข่ายในจังหวัดขอนแก่น แม้ว่าผลสรุปของการจัดเวทีเสวนาในครั้งนี้ ไม่สามารถจะกำหนดชี้ชัดลงไปว่า อะไรเป็นปัญหาสาธารณะของจังหวัดขอนแก่น แต่สิ่งที่ได้ก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือ ความตื่นตัวในการที่จะต้องมีมุมมองในเรื่องความเป็นสาธารณะ ไม่แยกปัญหา แต่จะต้องศึกษาปัญหาต่าง ๆ แบบองค์รวมและเชื่อมโยง เพื่อที่จะได้ทราบถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาที่ชัดเจนขึ้น

ครั้งที่ 13 การจัดประชุมร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น

ในการประชุมร่วมกับนายกเทศมนตรี และกลุ่มผู้บริหารเทศบาล รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานการมีส่วนร่วมของเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลต้องการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน และดำเนินการเป็นงานประจำอยู่แล้ว ทั้งในภาระหน้าที่งานประจำ และงานตามโครงการเร่งด่วน มีความพร้อมทั้งบุคลากรและงบประมาณ อันเป็นนโยบายในการบริหารงานของคณะผู้บริหารงานชุดนี้ ซึ่งการจะสร้างความยั่งยืนนั้น ผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจะต้องให้ความสำคัญและถือเป็นนโยบายปฏิบัติต่อไป

ครั้งที่ 14 การจัดเวทีวิพากษ์สงครามตะวันออกกลาง

เป็นกิจกรรมที่ประชาคมจัดขึ้นตามสถานการณ์สำคัญในขณะนั้นที่เกิดวิกฤตสงครามในประเทศอิรัก ต้องการให้เป็นเวทีนำเสนอความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมในเวที และการแสดงจุดยืนของเครือข่าย และศึกษาผลจากการจัดเวทีในลักษณะการเกาะติดสถานการณ์ที่สำคัญมีผลต่อประชาคมอย่างไร โดยผลที่ได้รับจะเป็นการแสดงจุดยืน การประกาศเจตนารมณ์ที่ไม่ต้องการสงคราม ซึ่งแม้จะไม่มีผลในทางรูปธรรมที่ชัดเจน แต่ผลที่ได้รับคือความสนใจของผู้เข้าร่วมเวทีที่มองเห็นความสำคัญของวิกฤตการณ์ดังกล่าวที่จะต้องร่วมหาแนวทางในการไม่ให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อการค้าเสรี การดำเนินงานของตนเองต่อไปในอนาคต

ครั้งที่ 15 การจัดเวทีเสวนา ความคาดหวังประชาคมกับ APEC

เป็นการจัดเวทีเสวนาในสถานการณ์ที่จังหวัดขอนแก่นจะได้เป็นเจ้าภาพอย่างเป็นทางการ ในการจัดประชุมระดับรัฐมนตรี APEC ซึ่งในการจัดประชุม APEC นี้ ความคาดหวังของประชาคมกับผลที่จะได้รับ เป็นประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้เข้าร่วมในเวทีเป็นแกนนำจากเครือข่ายและชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จะเห็นได้ว่าการจัดเวทีเสวนาที่มีการนำเสนอประเด็นที่เป็นข้อสำคัญจะก่อให้เกิดกระแสความต้องการที่จะเข้าร่วมมาก แม้ผลสรุปของการจัดเวทีและได้ยื่นเสนอผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไม่ได้รับการเห็นชอบทั้งหมดแต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นฐานความรู้สำหรับประชาคมที่จะต้องศึกษาเป็นบทเรียนเป็นประสบการณ์ต่อไป

ครั้งที่ 16 การจัดเวที แนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในกระบวนการประชาสังคมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

ในการจัดเวทีครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมที่หลากหลายไม่เฉพาะแต่เครือข่าย ยังรวมถึงบุคคลต่างสาขาอาชีพ อันเป็นผลจากการได้ศึกษาถึงประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา ประชาคมจะดำเนินกิจกรรมใด ๆ การสร้างการมีส่วนร่วมนั้น ลำดับแรกต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่จะเข้าร่วม และผู้ที่เข้าร่วม การเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็นในกรอบกติกาที่ได้กำหนดร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สิ่งเหล่านี้เป็นผลที่ได้รับจากการจัดเวทีในแต่ละครั้งและได้นำมาสู่การจัดเวทีแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่น อันเป็นผลสรุปของการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์

รูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่น

ประชาคมกับการเข้ามามีส่วนร่วมของเครือข่ายในกระบวนการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางสังคม โดยความร่วมมือในทรัพยากร ทั้งบุคคล งบประมาณ และเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่างๆ ใช้วิธีการทำงานโดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว การที่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน อาจจะเนื่องจากเป็นญาติพี่น้อง มิตรสหาย เพื่อนบ้าน หรือเคยร่วมงานกันมาก่อน เมื่อมีความสัมพันธ์การรู้จักคุ้นเคยกันเป็นพื้นฐาน วิธีที่จะสื่อสารระหว่างกัน โดยอาศัยการพูดคุยส่วนบุคคล หรือในกลุ่ม มีการใช้เครื่องมือเพื่อการอำนวยความสะดวกที่จะกระจายเผยแพร่ข่าวสารในวงกว้างโดยการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งด้านเอกสาร วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต

ในการดำเนินงานของเครือข่ายที่นำไปสู่การจัดตั้งชุมชนประชาคมจังหวัดขอนแก่นนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมร่วมกันภายใต้สิทธิและเสรีภาพของความเป็นพลเมืองที่จะคานอำนาจรัฐ โดยอาศัยพื้นที่สาธารณะเป็นจุดเชื่อมประสานคนในสังคม อีกทั้งการจัดเวทีสาธารณะก็เป็นจุดเชื่อมประสานคนในสังคมนี้นในการที่จะช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่บุคคล เพื่อให้เกิดจิตสำนึกว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมตนเองจะนิ่งดูดายมิได้ แต่จะต้องเผชิญหน้ากับปัญหานั้น ๆ โดยอาศัยพลังความร่วมมือภายในกลุ่มในการเคลื่อนไหว

ในขณะที่ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ส่วนตนหรือของชุมชนเป็นหลัก และเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการเข้าร่วมเคลื่อนไหวกิจกรรมทางสังคม หากเป็นประเด็นที่ตนเองมองเห็นว่ายังห่างไกลจากวิถีชีวิตการดำเนินงานของตนเองก็จะมีแรงกระตุ้นที่จะร่วมด้วยในระดับหนึ่ง เช่นการร่วมแสดงความคิดเห็น ในชุมชนประชาคมที่การจัดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่อยู่ในชุมชนนั้นจะเป็นความสัมพันธ์แบบกันเองหรือแบบแนวราบ ที่ให้ความสำคัญกับการให้ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพ มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่นำเอาตำแหน่งหรือหน้าที่ทางงานทางสังคมมาแบ่งชนชั้นเพื่อให้เกิดความรู้สึกสูงกว่าหรือด้อยกว่า ทำให้สมาชิกของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม มีความกล้าที่จะพูด หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม โดยประชาคมได้สนับสนุนและสร้างสรรค์ให้เกิดการเชื่อมโยงทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมกันในทุกบริบทของประเด็นปัญหาสาธารณะ หรือที่อาจจะมีผลกระทบกับส่วนรวม

ผลของการวิเคราะห์ถึงแนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่นกับการดำเนินกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมในยุทธศาสตร์ของการมีส่วนร่วม 3 ด้านคือ

1. ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ฐานภูมิปัญญา
3. ฐานสิทธิประชาธิปไตยชุมชน

โดยกระบวนการดำเนินกิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้านนั้นแนวทางการดำเนินงานเริ่มต้นจากคณะนักวิจัยร่วมกับเครือข่ายจัดเวทีเสวนาวิสัยทัศน์ประชาคมกับการจัดการลำน้ำพอง เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 ณ โรงแรมขอนแก่นโฮเต็ล จังหวัดขอนแก่น ที่มีความหลากหลายของกลุ่มคนผู้เข้าร่วมในเวที ที่มีความต้องการอยากให้เห็นสภาพความจริงที่เกิดขึ้นกับลำน้ำพอง จึงได้จัดกิจกรรมต่อเนื่องลงพื้นที่เพื่อดูสภาพความเป็นจริงของลำน้ำพองในวันที่ 14 ธันวาคม 2545 ณ บ้านห้วยโจด ต.กุดน้ำใส อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ซึ่งได้กลุ่มพันธมิตรอีกหลายกลุ่มเข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ โดยพื้นที่ที่ไปดูสภาพความเป็นจริงนี้ เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาลำน้ำพองเน่าเสียมากที่สุดพื้นที่หนึ่ง

จากกิจกรรมการจัดเวทีเสวนาวิสัยทัศน์ประชาคมกับการจัดการลำน้ำพอง ติดตามด้วยการดูสภาพพื้นที่ของลำน้ำพองที่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้น ยังคงมีกิจกรรมต่อเนื่องอีก คือ การจัดเวทีแบบมีส่วนร่วม เรื่อง เวทีวิถีสถานการณ์น้ำพองกับวิถีชีวิตคนเมือง ในวันที่ 19 มกราคม 2546 ณ โรงเรียนขามแก่นนคร อ.เมือง จ.ขอนแก่น โดยพัฒนาการของการเคลื่อนไหวดังกล่าวสร้างการมีส่วนร่วมในลักษณะการขยายฐานผู้เข้าร่วมในกิจกรรม การเพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านวิชาการที่จะสนับสนุนความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งการที่จะฟื้นฟูสภาพลำน้ำพองให้เป็นลำน้ำที่สามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตของคนได้นั้น กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาลำน้ำพอง จะต้องสร้างให้เกิดองค์ความรู้ โดยองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นองค์ความรู้ที่มีฐานจากชุมชนท้องถิ่น อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 2 ด้าน คือ ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ฐานภูมิปัญญา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ฐานสิทธิประชาธิปไตย คือ การดำเนินกิจกรรมในสถานการณ์ปัจจุบันอยู่บนพื้นฐานการสร้างความร่วมมือให้เกิดการมีส่วนร่วมตามสิทธิในระบอบประชาธิปไตย

เงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ภาพที่แสดงให้เห็นถึงสถานะของเครือข่าย เป็นภาพที่สะท้อนถึงแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่น โดยภาพที่แสดงให้เห็นถึงสถานะของเครือข่ายจะเกี่ยวข้องกับบริบทของ ผลประโยชน์ (interests) ของตนเอง กับ

ผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการมีส่วนร่วม โดยสภาวะการณ์ที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาอันเป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น หรือผลกระทบจากนโยบายต่าง ๆ และตนเองเผชิญอยู่ หรือ มีส่วนร่วมบางส่วนตามความสนใจส่วนตัวที่ยังมีจุดยืนในเรื่องความเป็นตัวตนของตนเอง

ในการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่าง ๆ ในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาเชิงกว้างในบริบททั้ง 4 เรื่อง ถึงแม้จะได้แยกศึกษาวิเคราะห์ในแต่ละเรื่องก็เพื่อให้ได้รู้ลึกในรายละเอียด จริต และสภาพแวดล้อม แต่สุดท้ายการศึกษาถึงความเกี่ยวพันกันในเชิงกว้างก็ต้องศึกษาและทำการวิเคราะห์หาผลสรุปด้วย

เครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง จะมีกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่ม สมาชิกได้รับสิทธิพิเศษหรือมีประโยชน์ร่วมกัน

เครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น เครือข่ายฟื้นฟูประชากรสร้างสรรค์ ต่างให้สิทธิประโยชน์แก่สมาชิกโดยมีเงินทุนสำหรับสมาชิกได้กู้ยืมเพื่อตอบสนองความต้องการในการประกอบอาชีพหรือด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่ชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน จะให้ผลตอบแทนแก่สมาชิกกลับคืนไปเป็นเงินตามอัตราส่วนที่ขายข้าวให้โรงสีข้าวของชมรม ซึ่งต่างก็เป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและสมาชิกเผชิญอยู่ในปัญหาด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ ที่มีความต้องการที่จะยกระดับการครองชีพให้สูงขึ้นกว่าเดิม

สิ่งที่เครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น และชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน ได้ทำการตกลงซื้อขาย ข้าวสารกัน ก็เพื่อต้องการที่จะให้สมาชิกของกลุ่มได้รับประโยชน์ ในขณะที่สมาชิกของเครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่นจะได้รับประโยชน์จากการบริโภคข้าวในราคาพิเศษ ชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนก็ได้รับผลตอบแทนจากการขายข้าวเพื่อไปแบ่งปันแจกจ่ายให้แก่สมาชิก

สิทธิพิเศษในการกู้ยืมเงิน หรือสิทธิพิเศษในการซื้อข้าวสารในราคาพิเศษ สวัสดิการชุมชน โครงการช่วยเหลือต่าง ๆ จากเทศบาลนครขอนแก่น และองค์กรภายนอก ของเครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น ในขณะที่เครือข่ายฟื้นฟูประชากรสร้างสรรค์ ให้สิทธิพิเศษต่อสมาชิกในเรื่อง การให้เงินกู้ยืม การเป็นตัวแทนในการเรียกร้องขอเช่าสิทธิที่อยู่อาศัยกับการทางรถไฟ โครงการช่วยเหลือต่าง ๆ จากเทศบาลฯและองค์กรภายนอก

สมาชิกของชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน ได้รับการช่วยเหลือในเรื่องเศรษฐกิจพื้นฐาน การสร้างสังคมพึ่งพาตนเอง และสังคมแห่งการเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ในขณะที่หลาย ๆ เครือข่ายได้เรียกร้องสิทธิประโยชน์ที่สูญเสียไปให้กลับคืนมาเป็นของส่วนรวม ดังเช่น การเรียกร้องไม่ให้เกิดการเอาเปรียบของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคในหลาย ๆ เรื่อง ของเครือข่ายผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่น การเรียกร้องให้มีความตระหนักและรับผิดชอบหรือชดเชยต่อสภาพแวดล้อมที่สูญเสียไปของชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน ชมรมชาวบ้านอนุรักษ์ลำน้ำพอง และเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ การเรียกร้องสิทธิความชอบธรรมของเครือข่ายประชาชนต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน จังหวัดขอนแก่น ก็เป็นการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของประชาชน ของสังคมให้เกิดความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ

เครือข่ายปฏิรูประบบสุขภาพ คือความต้องการสร้างประโยชน์ในเรื่องของสุขภาพให้เกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไป ส่วนเครือข่ายปฏิรูปการศึกษานครขอนแก่น ให้ความสำคัญกับสิทธิของท้องถิ่น ชุมชน การเรียนรู้อย่างบูรณาการ

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือกิจกรรมที่เครือข่ายได้ดำเนินการเพื่อหวังผลให้เกิดประโยชน์กับสมาชิก ซึ่งการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกกับเครือข่าย หรือระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ ด้วยกันนี้ เชื่อว่าจะมีเฉพาะในเรื่องมีผลได้ต่างตอบแทนกันแต่ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ได้มีส่วนร่วมกันเนื่องจากผลพวงหรือผลกระทบจากนโยบายต่าง ๆ ตลอดถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ วิถีปฏิบัติ ข้อบังคับ กฎหมาย นโยบายสาธารณะ และ เป็นเพราะมีความสนใจส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ทางเลือกที่มีความต้องการความเป็นตัวของตนเองของเครือข่ายในสภาพที่ต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น กับการพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอก การที่เทศบาลนครขอนแก่น มีนโยบายในการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ดำเนินนโยบายสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในเขตเทศบาลเพื่อเป็นสัญลักษณ์ความเป็นกลุ่ม ชุมชน การให้การสนับสนุนผลประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งเงินงบประมาณ โดยตรงหรือผ่านทางโครงการต่าง ๆ การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ความรู้ วิชาการ ต่างๆ กับเครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น และเครือข่ายฟื้นฟูประชาสร้างสรรค์ ซึ่งต่างมีความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันแบบรักษาสถิติประโยชน์ของตนเอง ดำรงตนเป็นทั้งฝ่ายผู้ให้และในขณะเดียวกันเป็นทั้งผู้รับผลประโยชน์ ตามแต่เวลา และ โอกาส ซึ่งความสัมพันธ์ในระดับ

เครือข่ายได้ถ่ายทอดลงสู่แนวทางการปฏิบัติระหว่างเครือข่ายกับสมาชิกของตนภายใต้เงื่อนไข “ปฏิบัติตามนโยบาย” ซึ่งจะคล้าย ๆ กับ เครือข่ายปฏิรูประบบสุขภาพ โรงพยาบาลศูนย์จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้บริหารมีนโยบายต้องการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน จากนโยบายดังกล่าว ผ่านการถ่ายทอดสู่แนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้จัดทำขึ้น การค้นหาตัวตนของชุมชน ผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระยะแรกเป็นผลจากการปฏิบัติตามนโยบาย และเมื่อระยะเวลาได้ผ่านไป การสังสมประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ได้สร้างปัญญา เกิดการทำงานร่วมกันในหลาย ๆ กลุ่ม/เครือข่าย ดังเช่นการสนับสนุนกระบวนการให้เกิดเครือข่ายปฏิรูปการเรียนรู้นครขอนแก่น และเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ในขณะที่ชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน เผชิญกับปัญหาที่เกิดจากผลกระทบจากการพัฒนา การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเผชิญอยู่จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ แต่ก็ยังดำเนินกิจกรรมของตนเองอยู่ เช่นเดียวกับชมรมชาวบ้านอนุรักษ์ลำน้ำพอง ที่รวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมจากการที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดน้ำพองน้ำเสีย อันเนื่องมาจากการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม หรือ เครือข่ายผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเครือข่ายประชาชนต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน จังหวัดขอนแก่น ที่ได้รวมกลุ่มกันเนื่องจากการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องเผชิญอยู่

การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ความคาดหวังจากผลประโยชน์ที่จะได้รับ หรือเป็นเพราะนโยบาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดสู่สาธารณะผ่านสื่อต่าง ๆ ในรูปแบบทั้งการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สื่อวิทยุ หอกระจายข่าว สิ่งพิมพ์ ก่อให้เกิดเป็นความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแก่สาธารณะ และได้เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดความสนใจในวงกว้าง ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยการเข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อเคลื่อนไหวแก้ปัญหาในเรื่องที่ตนเองสนใจ สร้างฐานสมาชิกที่มีความหลากหลายอาชีพ และฐานะสังคม หรืออาจจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วมารวมตัวกัน ดังเช่นการรวมกลุ่มของเครือข่ายประชาชนต่อต้านคอร์รัปชัน จังหวัดขอนแก่น กระบวนการ กรรมวิธี ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาชี้ให้เห็นถึงพลวัตพลเรือนในมิติประชาคมจังหวัดขอนแก่น

บทที่ 6

บทสรุปของการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของ เครือข่ายในกระบวนการประชาคมจังหวัดขอนแก่น

สรุป

การที่ประชาคมจังหวัดขอนแก่นก่อตั้งขึ้นมาโดยได้รับการสนับสนุนอุปถัมภ์ (sponsorship) จาก รัฐ ทั้งในรูปของงบประมาณสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จึงเป็นเงื่อนไขของรัฐ ซึ่งได้สร้างให้เกิดการยอมรับแนวคิดประชาคมที่มาจากฐานอุดมการณ์ของ “รัฐ” ว่าด้วยการเรียกร้องความสามัคคี ร่วมมือกันด้วยการใช้รูปแบบพหุภาคี จึงทำให้ประชาคมไม่สามารถมองเห็นปัญหาร่วมกันได้ นั่นคือไม่ได้เริ่มต้นด้วยการเห็นปัญหาร่วมกันบนความคิดความเชื่อและจุดยืนทางอุดมการณ์เดียวกัน สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อไม่ได้เริ่มต้นด้วยตนเอง คือ การขาดอำนาจและความเป็นอิสระในการตัดสินใจ การนำเสนอประเด็นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมจะอิงเหตุผลว่า เป็นนโยบายของรัฐ และ/หรือ เป็นวาระแห่งชาติ เช่น นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค เป็นนโยบายของรัฐ เครือข่ายต่างๆ ควรจะสนใจ หรือปัญหาคำรระบบการศึกษา อื่น ๆ อีกหลายอย่าง สะท้อนให้เห็นถึงเบื้องหลังของการยึดถือประโยชน์ (interests) ของตนเอง โดยการสร้างความสัมพันธ์บนพื้นที่สาธารณะ (public sphere) ของประชาคมเป็นเพียงหน้าฉากเท่านั้น ในขณะที่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ เช่น ปัญหาน้ำเสียของลำน้ำพอง ปัญหาของชาวสลัมในเขตเทศบาล เป็นต้น เป็นปัญหาที่ใกล้ตัว และเป็นรูปธรรม กลับไม่สร้างความตระหนักให้เกิดกับประชาคมจังหวัดขอนแก่น ด้วยการไม่เข้าใจปัญหาที่ซ่อนเร้นทำให้มองไม่เห็นว่าการเชื่อมโยงประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะร่วมกันแก้ไขนั้นได้อะไร เช่น ปัญหาชุมชนในเมือง และปัญหาชุมชนในชนบท เป็นผลให้ไม่รู้เท่าทันรัฐ ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นได้

ดังนั้น ความเข้มแข็งของประชาคมจังหวัดขอนแก่น จึงมีนัยยะที่เกี่ยวข้อและสัมพันธ์กันกับผลประโยชน์ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและเผชิญอยู่กับความต้องการความเป็นตัวตนเอง ผลพวงหรือผลกระทบจากนโยบายต่างๆ และความสนใจส่วนตัว ทุก ๆ เรื่องต่างมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่อาจแยกส่วน ซึ่งสิ่งที่จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งในพลวัตของประชามนั้น เรื่องของ สิทธิเสรีภาพ และนโยบายประชานิยมของรัฐ ได้ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของชุมชนว่าประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ หรือถูกละเมิด สิ่งที่สำคัญต้องการชี้ให้เห็นคือว่า หากสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองถูกละเมิด การเรียกร้องสิทธิที่ถูกละเมิดให้กลับคืนมานั้นจะต้องมีพลัง โดยพลังดังกล่าวจะเป็นแรงเกื้อหนุนทั้งโดยปัจเจกและที่ซ่อนเร้น กับการเกื้อหนุนของสื่อสารมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มี

อิทธิพลสนับสนุนให้เกิดพลังแห่งการเคลื่อนไหว ดังเช่น บทบาทของเครือข่ายผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่น กับการรับเรื่องร้องทุกข์ ให้คำปรึกษา ประสานงานกับผู้ได้รับความเสียหายจากบริการทางสาธารณสุข หรือการจัดทำศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านหนองคือ ตำบลหนองคือ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ที่ประสานความร่วมมือระหว่างประชาคมหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และสถานีอนามัย เครือข่ายฟื้นฟูประชากรสร้างสรรค์ที่ได้เรียกร้องสิทธิในการขอเช่าที่อยู่อาศัยกับการรถไฟ และสิทธิของผู้ป่วยที่ไม่ได้รับความสะดวกในการรับบริการด้านสุขภาพพื้นฐาน

เครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น กับการรักษาสิทธิประโยชน์ของเครือข่ายและของสมาชิก การจัดสวัสดิการภาคประชาชน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และการจัดตั้งวิถุชุมชน สิ่งต่างๆ เหล่านี้คือความเข้มแข็งของเครือข่าย เช่นเดียวกับกับ ชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน ที่สร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองด้วยการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด โดยการสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน

พัฒนาการประชาสังคมกับการเคลื่อนไหวตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาล จะสร้างการมีส่วนร่วมได้อย่างไร โดยวิธีใด ได้หรือไม่ คำตอบ คิดว่าน่าจะ ได้ แต่คงมีข้อเรื่องที่จะกระทำได้โดยง่าย เพราะนอกจากจะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีกระบวนการที่ร่วมกันแล้วในทางปฏิบัติก็ยังคงมีอุปสรรคในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันกัน ทั้งในทางความคิด วิธีการ และทรัพยากร ที่สามารถจะแลกเปลี่ยนให้กันและกันได้อย่างยุติธรรม และหากความร่วมมือนั้นสามารถพัฒนาไปสู่การกำหนดแผนและนโยบายตลอดจนยุทธศาสตร์และยุทธวิธีได้อย่างสอดคล้องต้องกัน ในขณะที่การดำเนินงานของประชาคมยังคงมีข้อเป็นกลุ่มพลังที่จะผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้โดยตรง แต่การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันบ่อยๆ ก็มีประโยชน์เพียงพอที่จะทำให้เกิดความรู้ จุดประกายความคิด เกิดมุมมองที่สร้างสรรค์ ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่าได้ในที่สุดเช่นกัน

การสร้างชุมชนประชาคมจังหวัดขอนแก่น ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ไปยังกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ทำให้ประชาชนในจังหวัดขอนแก่นมีความรู้เรื่องสถานการณ์ทางสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้น มีสาเหตุมาจากนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลที่ใช้สิทธิและอำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง แนวทางการแก้ไขปัญหาก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม

ข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมในประชาคมจะเป็นผลสำเร็จนั้นในเรื่องของการดำเนินงาน ผลสำเร็จในการแก้ไขปัญา ซึ่งความเข้มแข็งในกระบวนการมีส่วนร่วมจะเป็นอำนาจต่อรองที่ภาครัฐไม่อาจทำอะไรได้ตามอำเภอใจตามที่หน่วยงานภาครฐนั้นต้องการเพียงแต่ให้บรรลุเป้าหมายดังเช่นการประกาศนโยบายต่าง ๆ ที่ขาดความเข้าใจสภาพพื้นฐานของชุมชน

ประชาคมต้องมีความเข้มแข็งอย่างน้อย 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจใด ๆ ก็ตาม และ ความเข้มแข็งในการควบคุมการใช้อำนาจ

การควบคุมการใช้อำนาจจะแสดงความเข้มแข็งของการรวมตัวกัน ไม่ใช่แค่การมีส่วนร่วมเท่านั้น เพราะการมีส่วนร่วมในอำนาจอาจจะมีเพียงแค่ 1% 5% 10% หรือ 50% แต่จะไม่มีการมีส่วนร่วมในอำนาจได้ 100 % ถ้าไม่มีความเข้มแข็งพอ และจะเป็นไปไม่ได้ที่จะมีสิทธิในการควบคุมการใช้อำนาจ เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งได้ต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญว่าการมีส่วนร่วมจะต้องสำแดงพลังออกมาก่อนที่จะมีการตัดสินใจเชิงนโยบาย จากองค์กรภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. ทฤษฎีไร้ระเบียบ(Chaos Theory)กับทางสองแพร่งของสังคมสยาม. พิมพ์ครั้งที่4.

สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม. กรุงเทพฯ. 2542

มงคล ธารินทร์. จดหมายข่าวประชาคมจังหวัดขอนแก่น (เอกสารประกอบการประชุม)

สมภพ บุญนาค. สรุปการประชุมปฏิบัติการสำนึกท้องถิ่นกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน
จังหวัดขอนแก่นในการสร้างความเข้มแข็ง. 2544

อนุชาติ พวงสำลี. บรรณาธิการ. พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนทศวรรษ. สถาบันการเรียนรู้และพัฒนา
ประชาสังคม. กรุงเทพฯ. 2543

_____. ทิศบ้าน ทางเมือง : บนเส้นทางประชาสังคมไทย. สถาบันการเรียนรู้และพัฒนา
ประชาสังคม. กรุงเทพฯ. 2543

เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ. สำนึกท้องถิ่น กับ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน
จังหวัดขอนแก่นในการสร้างความเข้มแข็ง, 6-7 พฤษภาคม 2544 ปากช่องไฮแลนด์ รี
สอร์ท ไฮเทล. 2544

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. ประชาสังคมในมุมมองตะวันตก : อ่านและสอนที่ จอห์น ฮอปกินส์. สถาบัน
การเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม. กรุงเทพฯ. 2542

Ratana Tosakul Boonmathya. Democratic Planning: Civic Assemblies in Thailand-The Case of
Khon Kaen Civic Assembly (KKCA) 1999. Canada-ASEAN Governance Innovations
Network Program (CAGIN)

ภาคผนวก

1. การจัดประชุมร่วมกับชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2545 ระหว่างเวลา 18.00 - 21.00 น. ณ สำนักงานชมรมชาวบ้านฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน บ้านโนนศรีสวัสดิ์ ต.ม่วงหวาน อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย นายสว่าง บัวจาร์ นายสุริยา พรหมภักดี นายบุญเกิด มหามนตรี นายเลื่อน ธรรมขันต์ นางกฤษณา เผ่าบ้านฝาง นายสมพงษ์ เผ่าบ้านฝาง นายทวี สายเกียรติ นางสมเดช คำมุงคุณ นายแก่น ช่วยหาญ นายพร คาคี นางบัวทอง กุดเมืองเลย
2. การจัดประชุมร่วมกับเครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2545 ระหว่างเวลา 14.00 - 16.30 น. ณ ที่ทำการเครือข่ายฯ ถนนรอบบึงแก่นนคร อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย นายเสบียง บุญพิ นายเสมอ คุยกกลาง นายโกวิท บุญเจือ นางณัฐชา คำมูเวียง นายสมชาย บัวใหญ่รักษา นายประยงค์ สาระ นายจอม ฟ้าโปรด
3. การจัดเวทีเสวนาสังเคราะห์บทเรียน กระบวนการประชาสังคม ทางเลือกการจัดระเบียบสังคม ในกระแสโลกาภิวัตน์ เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2545 ณ ห้องอัฟทาวน์ โรงแรมขอนแก่นโฮเต็ล อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้เข้าร่วมเวที จำนวน 70 คน
4. การจัดเวทีเสวนา วิสัยทัศน์ประชาคมกับการจัดการลำน้ำพอง วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ณ ห้องอัฟทาวน์ โรงแรมขอนแก่นโฮเต็ล ผู้ร่วมเวที 50 คน
5. การจัดประชุมร่วมกับ เครือข่ายผู้บริหารโรคจังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2545 ณ ร้านคีนคิน ต.หลักเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย คุณธาดาวรรณ ภูมาคณา (รพ.ชุมแพ) คุณกันขารัตน์ คงเจริญสุข (ร.ร.สีหราชเดโชชัย) คุณมลิวรรณ ถิทธิวิเศษ (ร.ร.เมืองขอนแก่น) อ.ควงมาลัย แสงไกร (วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น) นางสาวพรรณิ เสมอภาค นางสาวจงกล พารา (เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่น) นายชูศักดิ์ คำศรีเมือง (วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่นเขาวงกต) นายอาทิตย์ ผาบชมภู (วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น) นายชุตติ์
6. การจัดประชุมร่วมกับเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2545 ณ สำนักงานคณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท (กป.อพช.) อีสาน อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย นางสาวสุภาวดี ศรีสุวรรณ นายศักดิ์รินทร์ นางสาวหนึ่งฤทัย ถิเอียง นางสาวสุภารัตน์ นายปรัชญา วิชาคำ เชฟ นายปริญญา ปิบุญมมา นายสัญญา
7. การจัดประชุมร่วมกับชมรมชาวบ้านอนุรักษ์ลำน้ำพอง เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2545 ณ บ้านห้วยโจด ต. กุดน้ำใส อ. น้ำพอง จ. ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วยแกนนำชมรมฯ และชาวบ้าน 10 คน

8. การจัดประชุมร่วมกับเครือข่ายปฏิรูปการศึกษาในการเรียนรู้ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2545 ณ ห้องประชุมวิชาการ โรงเรียนกัลยาณวัตร อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย แกนนำครูจากโรงเรียนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น
9. การจัดประชุมร่วมกับ เครือข่ายปฏิรูประบบสุขภาพ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2546 ณ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ แพทย์ พยาบาล บุคลากรต่าง ๆ จำนวน 10 คน
10. การจัดประชุมร่วมกับ เครือข่ายประชาชนต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2546 ณ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย อ.พรณวดี ดันติสิรินทร์ อ.สมเกียรติ กสิกรานันท์ อ. นายวรนนท์ บุนนาค
11. การจัดเวทีวิกฤติสถานการณ์น้ำพองกับวิถีชีวิตคนเมือง วันที่ 19 มกราคม 2546 ณ โรงเรียน ขามแก่นนคร อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้เข้าร่วมเวที 40 คน
12. การทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการประชาคมจังหวัดเชียงใหม่ - ขอนแก่น เมื่อวันที่ 14-17 กุมภาพันธ์ 2546 ณ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนผู้เข้าร่วม 40 คน
13. การจัดเวที บทบาทคนท้องถิ่นกับปัญหาสาธารณะวันที่ 12 มีนาคม 2546 ณ.ห้องอัมพาวน ขอนแก่นไฮเต็ล ผู้เข้าร่วม 40 คน
14. การจัดประชุมร่วมกับ เครือข่ายฟื้นฟูชุมชนสร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2546 ณ ที่ทำการเครือข่ายฟื้นฟูประชาสร้างสรรค์ จ.เทพารักษ์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยแกนนำเครือข่าย จำนวน 5 คน
15. การจัดประชุมร่วมกับ เทศบาลนครขอนแก่น วันที่ 24-25 มีนาคม 2546 ณ เทศบาลนครขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย นายพีระพล พัฒนะพีระเดช นายกเทศมนตรี และเจ้าหน้าที่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
16. การจัดเวที วิพากษ์สงครามตะวันออกกลาง เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2546 ณ ห้องประชุมสารสิน อาคารกัลปพฤกษ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวนผู้เข้าร่วม 40 คน
17. การจัดเวทีเสวนา ความคาดหวังประชาคมกับ APEC เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2546 ณ ห้องมณฑาทอง โรงแรมโมยะ อ.เมือง จ.ขอนแก่น จำนวนผู้เข้าร่วม 40 คน
18. การจัดเวที แนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในกระบวนการประชาสังคมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง วันที่ 22 กันยายน 2548 โรงแรมบุษราคัม จังหวัดขอนแก่น มีผู้เข้าร่วม 70 คน

ทีมนักวิจัย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่ติดต่อได้	ตำแหน่ง
1	นายสมภพ บุณนาค	2/99 ซ.4/2 ถ.เหล่านาคี อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	หัวหน้าโครงการ ระยะที่ 2
2	นายรัชชัย รื่นรมย์ศิริ	เทศบาลนครขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	หัวหน้าโครงการ ระยะที่ 1
3	นายจินดา เจริญสุข	เครือข่ายฟื้นฟูชุมชนสร้างสรรค์ 264/13 ถ.เทพารักษ์ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	ทีมวิจัย
4	นายบุญเลี้ยง สุตตะชา	20/5 ม.4 บ้านบะขาม อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	ทีมวิจัย
5	นางสุภา มนูญศักดิ์	เครือข่ายปฏิรูปการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น	ทีมวิจัย
6	นางสาวอุไรรัตน์ ช้างทรัพย์	โรงเรียนกัลยาณวัตร อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	ทีมวิจัย (ระยะที่ 1)
7	นางสาวอุษา พรอมธรรม	เครือข่ายปฏิรูประบบสุขภาพ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	ทีมวิจัย (ระยะที่ 2)
8	นางสาวประภาวดี แสนลีลา	ศูนย์ดูแลสุขภาพต่อเนื่อง โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	ทีมวิจัย
9	นางสาวศิริกานต์ ส่งเสริม	แผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	ทีมวิจัย (ระยะที่ 1)
10	นายปวิวัติ เถลิมาชาติ	270/1 ถ.กลางเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	ทีมวิจัย
11	นายสุพจน์ สิงคะจันทร์	เครือข่ายอนุรักษ์ลำน้ำพอง	ทีมวิจัย (ระยะที่ 2)
12	นายเกรียงศักดิ์ ภูศรีโสม	สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002	ทีมวิจัย